

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

אונקלוס

בראשית כג חיי שרה

פג

א ויהיו חיי שרה מאה ועשרין כג א ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים

רש"י

כג (ב) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל

שפתי חכמים הקצר

א. ולא כתיב שבע ועשרים שנה שכולל העשרות עם האחרים יחד כמו שמצינו בפרשת בראשית (לעיל ה ה) ובפרשת נח (לעיל ט ט), לכן פירש"י שכל אחד נדרש לעצמו ויתפרש בת 'עשרים' מלידתה, ובת 'שבע' גם כן

שבע שנים הראשונים מלידתה. ולפי זה העשרים שנה והשבע שנים הנזכרים בפרשת נח (לעיל ט ט), לכן פירש"י ובאחרונה באו המאה הנקיות גם כן מחטא (רא"ם).

המשך הפרשת וירא

ויתאמר שלחה נא לי אחד מן הנערים ואחת האתנות וארוצה עד-איש האלהים ואשובה: כג ויאמר מדוע אתי את הלכתי אליו היום לא-חדש ולא שבת ויתאמר שלום:

כאן מסיימים הספרדים וק"פ פפד"מ

כד ותחבש האתון ויתאמר אל-נערה נהג ולך אל-תעצרי לי לרכב כי אס-אמרתי לך: כה ותלך ותבא אל-איש האלהים אל-הר הכרמל ויהי בראות איש-האלהים אתה מנגד ויאמר אל-גִּחְזִי נַעֲרו הנה השונמית הלז: כו עתה רוץ-נא לקראתה ואמר-לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד ויתאמר שלום: כז ותבא אל-איש האלהים אל-ההר ותחזק ברגליו ויגש גִּחְזִי להדפּה ויאמר איש האלהים הרפה-לה כי-נפשה מרה-לה ויהוה העלים ממני ולא הגיד לי: כח ויתאמר השאלתי בן מאת אדני הלא אמרתי לא תשלה אתי: כט ויאמר לגִּחְזִי חגור מתניך וקח משענתי בידך ולך כי תמצא-איש לא תברכנו וכי-ברכך איש לא תעננו ושמתי משענתי על-פני הנער: ל ויתאמר אם הנער חיי-הוה וחיי-נפשך אס-אעזובך ויקם וילך אחריה: לא וגחזי עבר לפניהם וישם את-המשענת על-פני הנער ואין קול ואין קשב וישב לקראתו ויגדלו לאמר לא הקיץ הנער: לב ויבא אלישע הביתה והנה הנער מות משכב על-מפתחו: לד ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם ויתפלל אליהוה: לו ועל וישכב על-הילד וישם פיו על-פיו ועיניו על-עיניו וכפיו על-כפו ויגהר עליו ויחם בשר הילד: לה וישב וילך בבית אחת הנה ואחת הנה ועל ויגהר עליו ויזדר הנער עד-שבע פעמים ויפקח הנער את-עיניו: לו ויקרא אל-גִּחְזִי ויאמר קרא אל-השונמית הזאת ויקראה ותבא אליו ויאמר שאי בנד: לו ותבא ותפל על-רגליו ותשתחו ארצה ותשא את-בנה ותצא: פ

ג ויאמר לכי שאלי-לך בלים מן-החויץ מאת כל-שכניכי שכניך בלים רקים אל-תמעיטי: ד ובאת וסגרת הדלת בערך ובעד-בניך ויצקת על כל-הבלים האלה והמלא תסיעי: ה ותלך מאתו ותסגר הדלת בעדה ובעד בניה הם מגישים אליה והיא מיצקת מוצקת: ו ויהי א כמלאת הבלים ויתאמר אל-בנה הגישה אלי עוד כלי ויאמר אליה אין עוד כלי ועמד השמן: ז ותבא ותגד לאיש האלהים ויאמר לכי מכרי את-השמן ושלמי את-נשיכי נשיך ואת בניי ובניך תחיי בנותר: פ ח ויהי היום ויעבר אלישע אל-שונם ושם אשה גדולה ותחזקבו לאכל-לחם ויהי מדי עברו יסר שמה לאכל-לחם: ט ויתאמר אל-אישה הנה-נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עבר עלינו תמיד: י נעשה-נא עלי-תקיר קטנה ונשים לו שם מפה ושלחן וכסא ומנוחה והיה בבאו אלינו יסור שמה: יא ויהי היום ויבא שמה ויסר אל-העליה וישכב-שמה: יב ויאמר אל-גִּחְזִי נַעֲרו קרא לשונמית הזאת ויקראה ויתעמד לפניו: יג ויאמר לו אמר-נא אליה הנה חרדת א אלינו את-כל-החרדה הזאת מה לעשות לך היש לדבר-לך אל-המלך או אל-שר העצב ויתאמר בתוך עמי אנכי ישבת: יד ויאמר ומה לעשות לה ויאמר גִּחְזִי אבל בן אינ-לה ואישה וקן: טו ויאמר קרא-לה ויקראה ויתעמד בפתח: טז ויאמר למועד הזה בעת חיה אתי את חבכת בן ויתאמר אל-אדני איש האלהים אל-תכזב בשפחתך: יז ותהר האשה ותלד בן למועד הזה בעת חיה אשר-דבר אליה אלישע: יח ויגדל הילד ויהי היום ויצא אל-אביו אל-הקצרים: יט ויאמר אל-אביו ראשי א ראשי ויאמר אל-הנער שאתו אל-אמו: כ וישאהו ויביאהו אל-אמו וישב על-ברכיה עד-הצהרים וימת: כא ותעל ותשכבה על-מפת איש האלהים ותסגר בעדו ותצא: כב ותקרא אל-אישה

שְׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה: ב וְתַמַּת
 שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרָבַע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיָּבֵא אֲבֵרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ: ג וַיִּקָּם
 אֲבֵרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חַת
 לְאמֹר: ד גֵּר־וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם תָּנוּ לִי
 אַחֲזֵת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי:
 ה וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חַת אֶת־אֲבֵרָהָם לְאמֹר לוֹ:
 ו שְׁמַעְנוּ | אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ
 בְּמִבְחָר קִבְרֵינוּ קֶבֶר אֶת־מֵתְךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ
 אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלָה מִמֶּךָ מִקֶּבֶר מֵתְךָ:
 ז וַיִּקָּם אֲבֵרָהָם וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְעַם־הָאָרֶץ לְבְנֵי־
 חַת: ח וַיְדַבֵּר אֲתָם לְאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־

וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:
 ב ומיתת שרה בקרית ארבע היא
 חברון בארעא דכנען ואתא
 אברהם למספדה דשרה (ג"א
 לשרה) ולמבכה: ג וקם אברהם
 מעל אפי מיתה ומלל עם בני
 חתאה למימר: ד דיר ותותב
 אנא עמכון הבו לי אחסנת
 קבורא עמכון ואקבר מייתי מן
 קדמי: ה ואתיבו בני חתאה ית
 אברהם למימר לה: ו קבל מננא
 רבוננא רב קדם יי את ביננא
 בשפר קברנא קבר ית מיתך
 אנש מננא ית קברה לא יכלי
 מנך מלמקבר מיתך: ז וקם
 אברהם ויסגד לעמא דארעא
 לבני חתאה: ח ומלל עמהון
 למימר אם רעוא בנפשכון
 למקבר ית מייתי מן קדמי קבילו
 מני ובעו לי מן עפרון בר צחר:
 כ"ז ועירא

נַפְשָׁכֶם לְקֶבֶר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי שְׁמַעְנוּנִי וּפְגַעוּנִי לִי בְּעַפְרוֹן בֶּן־צַחֵר:

רש"י

ידי צורת העקידה שזודמן צנה לשחיטה וכמעט שלא
 נשחט, פרחח נשמתה ממנה ומתה (תנחומא כג, ראה צ"ר נט ה):
 (ד) גר ותושב אנכי עמכם. גר מארץ אחרת ונתישצתי
 עמכם. ומדרש אגדה (צ"ר נט ו), אס תלכו הריני גר, ואס לאו
 אהיה תושב ואתלנה מן הדין, שאמר לי הקדוש צרוך הוא
 (לעיל יז ו) לזרעך אפן את הארץ הזאת: אחוזת קבר.
 אחוזת קרקע לביית הקברות: (ו) לא יבלה. לא ימנע,
 כמו לא תקלל רמיק (תהלים מ יג), וכמו ויקלל הגשם (לעיל ט
 ז): (ח) נפשכם. רלונכס: ופגעו לי. לשון צקשה, כמו

אחד נדרש לעלמו, צת מאה צת עשרים לחטא, מה צת
 עשרים לא חטאה שהרי אינה צת עונשין אף צת מאה צלל
 חטא, וצת עשרים צת שצע ליופי (צ"ר נט ד): שני חיי
 שרה. כולן שוין לטובה: (ג) בקרית ארבע. על שם
 ארבע ענקים שהיו שם, אחימן גשי וסלמי ואזיהם (צ"ר נט ה).
 דבר אחר על שם ארבע זוגות שנקברו שם איש ואשתו, אדם
 וחוה, אצרהס ושרה, יחק ורצקה, יעקב ולאה (פירושין ג. צ"ר
 ט): ויבוא אברהם. מצאר שצע: לספור לשרה
 ולבכותה. ונסמכה מיתת שרה לעקידת יחק, לפי שעל

שפתי חכמים הקצור

המגיד שזודמן בנה לשחיטה, וכמעט קודם שסיים את דבריו של לא
 נשחט פרחח נשמתה ומתה (מהרא"י). ט. פירוש, שנקרא גר על שם
 שבא מארץ אחרת, ותושב על שם שכעת נתישב ביניהם, דאם לא היה
 מארץ אחרת היה נקרא 'אזרח' ולא תושב (רא"ם). י. הביא פסוק
 'לזרעך' דרצונו לומר, דאף דמקודם נאמר (לעיל יג ז) 'והכנעני והפריזי אז
 בארץ' שמשמע שעדיין אינו של אברהם, אבל כעת שיש לו זרע יכול
 לתובעה מן הדין (רא"ם). יא. כי איך יקרא 'אחוזת' על הקבר אשר הוא
 חלל, לכן פירש 'אחוזת קרקע לביית הקברות' (הזכרון). והיה קשה
 לרש"י, כי סמיכות 'אחוזת' ל'קבר' משמע דמעולם היתה זו אחוזת
 לקבר, ובאמת רק אברהם בחר במערה זו לקבר ועפרון לא הקצה אותה
 לקברות, ועוד שאין שייך 'אחוזת' על קרקע שהוקצתה למת, לכן פירש
 'תנו לי אחוזת קרקע' אשר היתה לעפרון עד עתה, ואני יעשה אותה
 'לביית הקברות' (רא"ם). יב. פירש 'לא ימנע', אף שכאן הלשון בה"א
 בסוף וילא תכלא באל"ף לבסוף, אבל אין הפירוש לשון 'כליון' דאין לו

ג. הוצרך לדרוש יתורא ד'שנה' 'שנה' ללמוד בה ב' המעלות חטא
 ויופי, דמ'שני חיי שרה' לא היינו למדים אלא שהשוו במעלה אחת
 (מהרמ"ש, וראה נח"י). ג. ואין להקשות דהא קודם מתן תורה אינה בת
 עונשים עד מאה כדלעיל (ה לב), משום דאברהם ושרה קבלו עליהם את
 התורה, והיינו רבותא דגם לפי זמן דאחר מתן תורה לא חטאה (רא"ם).
 ד. אכל אחד מהטעמים קשה, שעדיין היה לקרות שם העיר על שם הענין
 ולא על שם המספר, לכן הביא ב' הטעמים, ולפי זה נקראת העיר על
 שם שיש בה איזה דברים של מספר ארבע ארבע (מהרמ"ש). ה. דכיון
 דלא נזכר בכתוב מהיכן בא, ודאי קאי אמקום שישב שם קודם לכן,
 ואחר העקידה ישב בבאר שבע, כמו שמצינו בסוף פרשת וירא (לעיל כב
 ט) (מנח"י). ו. בוזנתו לסמיכות זמניות, וקבלה היתה בידם שמתה סמוך
 לעקידה, ומסמיך ליה אקרא ד'ויבוא אברהם' (רא"ם). ז. מודכתיב
 'ויבא' שבא מהר המוריה, משמע שעל ידי בשורת העקדה וכו', דאם לא
 כן למאי נפקא מינה מהיכן בא (דבי"ט). ח. רצונו לומר שבתחלה הגיד

<p>זכרון</p> <p>ו</p>	<p>בראשית</p>	<p>משה</p>
<p>ונראה לומר ע"פ מה דאיתא בסוכה (מנ:): דרש רבא מאי דכתיב, מה יפו פעמך בנטלים בת נדיב, - מה יפו פעמותיך של ישראל בשעה שעולין לרגל, בת נדיב, בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם חלקי אברהם. - וכחז שם המהרש"א ויש לעיין לענין עליה לרגל מאי טעמא קראן בת נדיב דכיינו בת אברהם,</p>	<p>ויש לומר דהוא ה"י תחילתן של עולין למקום המקדש להר ה' יראה להקריב שם בנו יחזק והקריב עולה תחתיו.</p> <p>ולפ"ז מצואר היעב, דכיון דנלטער נחויא לחפור צורות בשביל עולי רגלים, צא אברהם אבינו עם אילו של יחזק, שהם היו הראשונים לקיים מצוה זו, והאילו את בתו.</p>	

חיי שרה

וידיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כ"ג-א')

באילנות, ומצואר שם צגמרא דאילנות לא נעשה גדולה רק מצת עשרים שנה, ועיי"ש צגמרא דסצר שמואל דלא אמריין דנעשה גדולה למפרע מצת י"ב שנים, אלא אמריין דקטנה הייתה באותה שנה - ולפ"ז מצואר היעב למה נקיע המדרש כבת כ' לחטא, דשרה אמנו שהייתה אילנות לא הייתה בת עונשים רק מעשרים שנה, דלא נעשה גדולה. והנה ציבמות (פ.) יש פלוגתא בין בית שמאי ובית הלל אימתי נעשה אילנות גדולה, בית הלל ס"ל מצת עשרים, אמנם בית שמאי ס"ל מצת שמונה עשרה, ולפ"ז כל הביאור בג"ל שייך רק לפי בית הלל ולא לבית שמאי*.

איתא במדרש רבא בת ק' כבת כ' לחטא, ופרש"י מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא חטא, ומקשין המפרשים דאשכחיה כתיב בת עונשין כבת מצת י"ב שנים, ולמה נקיע בת עשרים.

וראיתי לחזן בספר תבואות שור על יו"ד, בסוף הספר, שבת (פט:): וכן מטי צבי מדרשא צעם הגרי"ז מצריסק זצ"ל, דאיתא ציבמות (סד:): שרה אמנו אילנות הייתה שנאמר ותי שרה עקרה חין לה ולד, אפילו בית ולד חין לה. - עוד איתא ציבמות (פ.) בת עשרים ולא הביאה שתי שערות יציאו ראייה שהיא בת עשרים והיא

וידיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כ"ג-א')

איתא במדרש רבא בת ק' כבת כ' לחטא, ופרש"י מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא עכ"ל - ולריך ביאור מה שכתב רש"י דבת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין מה הוא הראיה מהא דליכא עונש דלא חטאה, והרי יש לומר דחטאה רק דליכא

איתא בקדושין (פב:): וביומא (כח:): קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, ועיין נפש החיים (שער א' פרק כא) דהגם שהאבות לא היו מצווים ועושים, אפ"ה קיימו את התורה מצד השגתם בטהר שכלם התקונים הנוראים הנעשים בכל מצוה בהעולמות וכחות העליונים ותחתונים, והפגמים הגדולים והחורבן והריסה ח"ו שיגרמו בהם אם לא יקיימום עיי"ש.

והנה לעתיד לבא יהי' הלכה כבית שמאי - (עיין סדר הדורות ערך שמאי בשם ספר ויקהל משה) - וזה לשון הג"ר אלחנן זצ"ל בקונטרס דברי סופרים (סימן ה' ס"ק טז) ונמצא כתוב בספרים שלעתיד לבא יהי' הלכה כבית שמאי, ונראה הטעם לזה דהא ב"ש מחדדי טפי והאמת כדבריהם, אלא דבזמן הזה אין אנו יכולין לירד לסוף דעתם, כמו שאמרו גלוי וידוע שאין בדורו של ר"מ כמותו אלא שלא יכלו לעמוד על סוף דעתו, ומשוי"ה אין הלכה כב"ש דאין לדיין אלא מה שענינו רואות. אבל לעתיד לבא שיקויים הכתוב ומלאה הארץ דעה, יתברר שהאמת כב"ש, וע"כ יהא הלכה כמותם, ומ"מ עתה אף שידוע לנו שהאמת כדבריהם אין הלכה כמותם כיון שלפי דעתנו והשגתנו שיש לנו עתה נראה יותר כדברי בית הלל עכ"ל - ועיין בסידור הגר"א שחרית בברכת יוצר אור ובורא חושך בשם הגר"א זצ"ל, ובתוספות חדשים ריש אבות - והנה שאלתי את מו"ר הגר"א גורביץ זצ"ל אם האבות קיימו את התורה כמו בית הלל או כמו בית שמאי, ואמר דמסתבר דהאבות קיימו את התורה כמו בית שמאי - אמנם לפי התבאר הנ"ל מבואר דקיימו כבית הלל, וכן שמעתי לדייק מדברי מהרש"א נדה (ו:): - ועיין בבא בתרא (קמא.) וה' ברך את אברהם בכל, רבי מאיר אומר שלא היה לו בת, ובהגהות הג"ר יעקב עמדין זצ"ל שם - ועיין דעת זקנים מבעלי התוספות פרשת מקץ (מא-ג) וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב.

* איתא בקדושין (פב:): וביומא (כח:): קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, ועיין נפש החיים (שער א' פרק כא) דהגם שהאבות לא היו מצווים ועושים, אפ"ה קיימו את התורה מצד השגתם בטהר שכלם התקונים הנוראים הנעשים בכל מצוה בהעולמות וכחות העליונים ותחתונים, והפגמים הגדולים והחורבן והריסה ח"ו שיגרמו בהם אם לא יקיימום עיי"ש.

והנה לעתיד לבא יהי' הלכה כבית שמאי - (עיין סדר הדורות ערך שמאי בשם ספר ויקהל משה) - וזה לשון הג"ר אלחנן זצ"ל בקונטרס דברי סופרים (סימן ה' ס"ק טז) ונמצא כתוב בספרים שלעתיד לבא יהי' הלכה כבית שמאי, ונראה הטעם לזה דהא ב"ש מחדדי טפי והאמת כדבריהם, אלא דבזמן הזה אין אנו יכולין לירד לסוף דעתם, כמו שאמרו גלוי וידוע שאין בדורו של ר"מ כמותו אלא שלא יכלו לעמוד על סוף דעתו, ומשוי"ה אין הלכה כב"ש דאין לדיין אלא מה שענינו רואות. אבל לעתיד לבא שיקויים הכתוב ומלאה הארץ דעה, יתברר שהאמת כב"ש, וע"כ יהא הלכה כמותם, ומ"מ עתה אף שידוע לנו שהאמת כדבריהם אין הלכה כמותם כיון שלפי דעתנו והשגתנו שיש לנו עתה נראה יותר כדברי בית הלל עכ"ל - ועיין בסידור הגר"א שחרית בברכת יוצר אור ובורא חושך בשם הגר"א זצ"ל, ובתוספות חדשים ריש אבות - והנה שאלתי את מו"ר הגר"א גורביץ זצ"ל אם האבות קיימו את התורה כמו בית הלל או כמו בית שמאי, ואמר דמסתבר דהאבות קיימו את התורה כמו בית שמאי - אמנם לפי התבאר הנ"ל מבואר דקיימו כבית הלל, וכן שמעתי לדייק מדברי מהרש"א נדה (ו:): - ועיין בבא בתרא (קמא.) וה' ברך את אברהם בכל, רבי מאיר אומר שלא היה לו בת, ובהגהות הג"ר יעקב עמדין זצ"ל שם - ועיין דעת זקנים מבעלי התוספות פרשת מקץ (מא-ג) וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב.

עין משפט
גר מצוה

ד:

המקנא

פרק ראשון

סוטה

מסורת
הש"ס

בז א מיי פ"ו מהלכות
נדרות הלכה טע עשין טו
טו"ע א"ח סימן קפ"ח ע"פ
ט [ונכד אלפס נדרות ספ"ח
דף מו: וזכר"ש פרק כל
הנדר סימן יח]:
פז ב מיי שם הל' טז סג
שם טו"ע א"ח סימן קס"ג
סעף 6:
ג ז מיי וסגן שם טו"ע
א"ח סימן קפ"ח ע"פ ה'
יח ד מיי וסגן שם טו"ע
א"ח סימן קס"ג ע"פ ה'
יג ה מיי שם הלכה כ סג
שם טו"ע א"ח סימן קס"ג ע"פ
יב:
כ ו מיי פ"ב מהלכות דעות
הלכה ג:

נעקר מן העולם. תימה לר"י לפי דפי' דעובר על דברי
חכמים חייב מיתה (ו) מאי אריא נטילת ידים אפי' כל דברי
חכמים נמי ועוד קשיא דלמך הכא דעונשו מיתה וצ"ל כמה אשה
יולאה (שנת דף סג): אמרינן דעונשו עניות כדלמך שלשה דכריס מציאין
את האדם לידי עניות המזולל בנטילת
ידים וצ"ל עושיין פסין (עירובין דף כה):
מעשה צרבי עקיבא שהיה חנוש צבית
האסורים וכו' עד מה אעשה שחבירי
חייבו עליה מיתה ונראה דלזולל דלזולל
זה תמיד עונשו עקירה ע"י עניות
דקשה ממיתה ע"י נחש ונעקר מן
העולם דלמך [בסוכה] (דף מה):
וסנהדרין (דף סג) כל המשחף שם
שמים ודבר אחר נעקר מן העולם
וצפרק קונס יין (גדלים דף סג) כל
המשחש כחמרה של תורה נעקר מן
העולם לאו כדלמך מתימא נינהו דעניות
אלא מיתה טעופה או משונה. מ"ר:
היא הצודנו לדינה של גיהנם.
ואמר נמי צ"ק דמגיגה
(דף ט): כל הצא על אשת איש ואסרה
על צעלה נטרד מן העולם וק"ק
מפ' הוהב (צ"מ דף נט) דלמך הצא
על אשת איש מיתמו צתק ויש לו חלק
לעוה"צ וי"ל דתתם מיירי כשעשה
תשובה והכי משמע צ"ל (ה) ג' דיצמות
(דף כג): היכא דלל הוליד ממזר דבר
תשובה הול ומתשובה עם יסורין דוקא
דלמך צפרק חלק (מנהדרין דף קו).
אמר דוד כל הכי נטרוד הוהב גצרא
א"ל קבל עליך יסורים ומתק נמי
כיסורין (י) דכל המומתים ממוודין והאי
דלמך נטרד מן העולם פי' מן העולם
עם אחרו עון דכך הול חמור אשת
איש האוסרה על צעלה כמו על
אחרו פניה והוליד ממנה ממזר
ריב"א. א"ל היכא דלל צלו עליו
יסורים נטרד מן העולם:
כל

בדחמי או בדשערי ברכיבא או באקושא
תיקו א"ר יצחק בר (רב) יוסף א"ר יוחנן כל
אחד ואחד בעצמו שיער והאיכא בן עזאי
(ב) דלא נסיב איבעית אימא נסיב ופירש הוה
וואיבעית אימא מרכיב שמיע ליה ואיבעית
אימא א"סוד ה' ליראין דרש רב עוירא זמנין
אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה
משמיה דרבי אסי כל האוכל לחם בלא
נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה שנאמר
יכי בעד אשה זונה עד כבר לחם אמר
רבא האי בעד אשה זונה עד כבר לחם
בעד כבר לחם עד אשה זונה מיבעי ליה
אלא אמר רבא כל הבא על אשה זונה
לסוף מבקש כבר לחם א"ר זריקא אמר ר"א
"כל המזולל בנטילת ידים נעקר מן העולם
אמר רב חייא בר אשי אמר רב ימים
ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה ימים
אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה תניא נמי
הכי הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה
ישמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו
את הידים אמר רבי אבהו "כל האוכל פת
בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא
שנאמר ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל
את לחמם טמא וגו' ומאי וואשת איש
נפש יקרה תצוד אמר רבי חייא בר אבא
א"ר יוחנן כל אדם שיש בו גסות הרוח
לבסוף נכשל באשת איש שנא' ואשת איש
נפש יקרה תצוד אמר רבא האי נפש יקרה
נפש גבוהה מיבעי ליה ועוד היא תצוד
מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הבא על אשת
איש אפילו למד תורה דכתיב בה ויקרה היא מפניכם
גדול שנכנסם
לפני ולפנים היא תצודנו לדינה של גיהנם א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם
שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא ותועבת ה' כל גבה
לב וכתיב התם ואלא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר וכאילו
כפר בעיקר שנאמר וורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא
אמר כאילו בא על כל העריות כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתי' התם ויכי
את כל התועבות האל וגו' עולא אמר כאילו בנה במה שנאמר ויחידלו לכם
מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תיקרי במה אלא במה מאי
זויד ליד לא ינקה אמר רב (ה) כל הבא על אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה
שמים וארץ כאברהם אבינו דכתיב ביה והרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה
שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא להו דרבי רבי שילא האי
יד ליד לא ינקה ידו (ג) מיבעי ליה אלא אמרי דבי רבי שילא אפילו קיבל תורה
כמשה רבינו דכתיב ביה וימימינו איש דת למו לא ינקה מדינה של
גיהנם קשיא ליה לר' יוחנן האי יד ליד יד מיד מיבעיא ליה אלא א"ר יוחנן

של חטין חלק וגשמתו יותר משל שעורים:
רביבא. נשמט יותר מאקושא: רביבא. שנילושה העיסה רכה: כל
אחד ואחד. מן התנאים הללו: בעצמו שיער. כמה שהיה שוהה
צביאמו: והאיכא בן עזאי דלא נסיב. כדלמך ציבמות (דף סג):
אבל מה אעשה שנפשי חשקה צמורה
אפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים
צפרק הצא על יצמתו: כי בעד אשה
זונה וגו'. השתא דריש ליה מקיפיה
לרישיה צציל ככר לחם אדם מתחייב
צעונש של אשה זונה: צמילתיה
דצבא גרסי' בעד כבר לחם עד אשה
זונה מבעי ליה. דמשמע צציל
ככר לחם רצ העונש עד כדי עונש
אשה זונה וה"ה נמי אי הוה כתיב עד
אשה זונה צעד ככר לחם לא הוה
קשיא לרבא מילי דולאי מקיפיה
לרישיה מדריש קרא אלל עד וצעד
קא קשיא ליה דגבי ככר לחם הוה
ליה למיכתב צעד וגבי אשה זונה
הוה ליה למיכתב עד: המזולל.
שאוכל תמיד צלל נטילת ידים:
נעקר. דעובר על דברי חכמים חייב
מיתה דכתיב ופורץ גדר ישכנו נחש
(קהל י) י: מים ראשונים. שלפני
המוזן: שיגביה ידיו. ראשי אלצעותיו
שיהו המים משפעין לצד זרועותיו
ולקמן מפרש טעמא: שמא יצאו מים
חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים.
כדמנן במסכת ידים (פ"ג מ"ג) שלריך
לימן המים על ידיו שני פעמים
הראשונים מטהרין את הידים והשניים
מטהרין את המים הטופחים על ידיו
שנטמאו צמחילה מחמת ידים ותנן
התם הידים מטהרות ומטהרות עד
הפרק כלומר מן הפרק ולמטה גזרו
עליהן להיות שניות ופוסלות את
התרומה ומטהרות צנטילה עד הפרק
שעד הפרק צריך נטילה נטל את
הראשונים ואלת השניים (א) עד הפרק
וחזרו ליד טהורים שהרי טיהרו
השניים את הראשונים נטל את
הראשונים חוץ לפרק ואת השניים
עד הפרק וחזרו ליד טמאה כלומר
ילאו הראשונים חוץ לפרק ועל השניים
לא הקפיד לטיול עד מקום שילאו
הראשונים אלל עד הפרק כמשפט
וחזרו הראשונים ליד טמאה שהרי
נטמאו תחלה מחמת הידים והשניים
לא טיהרו את היולאים הילכך צריך
שיגביה ראשי אלצעותיו למעלה שמא
ילאו מים הראשונים ויחזרו ויטמאו
את הידים: אחרונים. של אחר
הסעודה שחייבו חכמים מפני שמתל
קדומים יש שמסמא את העינים:
צריך להשפיל ידיו למטה. כדי שמתד
הזוהמא של תציל צצידיו שהרי
הראשונים חוץ לפרק ואת השניים
עד הפרק וחזרו ליד טמאה כלומר
ילאו הראשונים חוץ לפרק ועל השניים
לא הקפיד לטיול עד מקום שילאו
הראשונים אלל עד הפרק כמשפט
וחזרו הראשונים ליד טמאה שהרי
נטמאו תחלה מחמת הידים והשניים
לא טיהרו את היולאים הילכך צריך
שיגביה ראשי אלצעותיו למעלה שמא
ילאו מים הראשונים ויחזרו ויטמאו
את הידים: אחרונים. של אחר
הסעודה שחייבו חכמים מפני שמתל
קדומים יש שמסמא את העינים:
צריך להשפיל ידיו למטה. כדי שמתד
הזוהמא של תציל צצידיו שהרי

בדחמי או בדשערי יומר משל שעורים:
רביבא. נשמט יותר מאקושא: רביבא. שנילושה העיסה רכה: כל
אחד ואחד. מן התנאים הללו: בעצמו שיער. כמה שהיה שוהה
צביאמו: והאיכא בן עזאי דלא נסיב. כדלמך ציבמות (דף סג):
אבל מה אעשה שנפשי חשקה צמורה
אפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים
צפרק הצא על יצמתו: כי בעד אשה
זונה וגו'. השתא דריש ליה מקיפיה
לרישיה צציל ככר לחם אדם מתחייב
צעונש של אשה זונה: צמילתיה
דצבא גרסי' בעד כבר לחם עד אשה
זונה מבעי ליה. דמשמע צציל
ככר לחם רצ העונש עד כדי עונש
אשה זונה וה"ה נמי אי הוה כתיב עד
אשה זונה צעד ככר לחם לא הוה
קשיא לרבא מילי דולאי מקיפיה
לרישיה מדריש קרא אלל עד וצעד
קא קשיא ליה דגבי ככר לחם הוה
ליה למיכתב צעד וגבי אשה זונה
הוה ליה למיכתב עד: המזולל.
שאוכל תמיד צלל נטילת ידים:
נעקר. דעובר על דברי חכמים חייב
מיתה דכתיב ופורץ גדר ישכנו נחש
(קהל י) י: מים ראשונים. שלפני
המוזן: שיגביה ידיו. ראשי אלצעותיו
שיהו המים משפעין לצד זרועותיו
ולקמן מפרש טעמא: שמא יצאו מים
חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים.
כדמנן במסכת ידים (פ"ג מ"ג) שלריך
לימן המים על ידיו שני פעמים
הראשונים מטהרין את הידים והשניים
מטהרין את המים הטופחים על ידיו
שנטמאו צמחילה מחמת ידים ותנן
התם הידים מטהרות ומטהרות עד
הפרק כלומר מן הפרק ולמטה גזרו
עליהן להיות שניות ופוסלות את
התרומה ומטהרות צנטילה עד הפרק
שעד הפרק צריך נטילה נטל את
הראשונים ואלת השניים (א) עד הפרק
וחזרו ליד טהורים שהרי טיהרו
השניים את הראשונים נטל את
הראשונים חוץ לפרק ואת השניים
עד הפרק וחזרו ליד טמאה כלומר
ילאו הראשונים חוץ לפרק ועל השניים
לא הקפיד לטיול עד מקום שילאו
הראשונים אלל עד הפרק כמשפט
וחזרו הראשונים ליד טמאה שהרי
נטמאו תחלה מחמת הידים והשניים
לא טיהרו את היולאים הילכך צריך
שיגביה ראשי אלצעותיו למעלה שמא
ילאו מים הראשונים ויחזרו ויטמאו
את הידים: אחרונים. של אחר
הסעודה שחייבו חכמים מפני שמתל
קדומים יש שמסמא את העינים:
צריך להשפיל ידיו למטה. כדי שמתד
הזוהמא של תציל צצידיו שהרי

גמ' או סוד יי צ"ר איו
וגריתו צ"ה צ"ר איו:
(מהלך סה ד)
בו כי בעד אשה זונה עד
כפר לחם ואשת איש נפש
יקרה תצוד:
(משל ג ט)
ג' ויאמר יי קבה יאבדו
בני ישראל את ק"מם
טמא בגוים אשר אדיתם
שם:
(מקדל ג ט)
דו ויקרה היא מפניכם
מפניכם וכל חפציה לא
ישוה בה:
(משל ג ט)
הו תועבת יי קל גבה לב
יד ק"ר לא ינקה:
(משל ט ט)
ו' ואל תביא תועבה אל
ביתך וקניית חרם קמחו
שקין תשקצו ותעב
תשעבבו פי תרם הוא:
(גדלים ג ט)
ז' ורם קבדו ושבחת את
יי אלהיך המוציאך מארץ
מצרים מבית עבדים:
(גדלים ג ט)
ח' כי את כל התועבת
הא' עשו אנשי הארץ
אשר פניכם ותממא
הארץ:
(מקדל י ט)
י' ויאמר יי מפני בא ונדה
משעיר קמו הופיע מהר פארן ואתה מרכבת קדש מימינו אשרת אש דת קמו: (גדלים ג ט)
י"א ויאמר יי מפני בא ונדה
משעיר קמו הופיע מהר פארן ואתה מרכבת קדש מימינו אשרת אש דת קמו: (גדלים ג ט)

איש אפילו למד תורה דכתיב בה ויקרה היא מפניכם גדול שנכנסם
לפני ולפנים היא תצודנו לדינה של גיהנם א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם
שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא ותועבת ה' כל גבה
לב וכתיב התם ואלא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר וכאילו
כפר בעיקר שנאמר וורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא
אמר כאילו בא על כל העריות כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתי' התם ויכי
את כל התועבות האל וגו' עולא אמר כאילו בנה במה שנאמר ויחידלו לכם
מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תיקרי במה אלא במה מאי
זויד ליד לא ינקה אמר רב (ה) כל הבא על אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה
שמים וארץ כאברהם אבינו דכתיב ביה והרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה
שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא להו דרבי רבי שילא האי
יד ליד לא ינקה ידו (ג) מיבעי ליה אלא אמרי דבי רבי שילא אפילו קיבל תורה
כמשה רבינו דכתיב ביה וימימינו איש דת למו לא ינקה מדינה של
גיהנם קשיא ליה לר' יוחנן האי יד ליד יד מיד מיבעיא ליה אלא א"ר יוחנן

להעביר הזוהמא הן: כל האוכל בלי ניגוב ידים. דבר מאוס הוא וחשוז כטומאה שנאמר
טמא אלמא דבר מלאוס קרי טומאה: מאי ואשת איש וגו'. סיפיה דקרא דלעיל הוא כי צעד אשה זונה עד ככר
לחם: לסוף נכשל באשת איש. והכי קאמר צעד אשה זונה עד ככר לחם ואשת איש זונה נפש היקרה הגבוהה היא תלודנה רודף
אחריה וכל אותה ומגיגה: היא תצוד מבעי לה. כיון דמקיפיה לרישיה קדרשת ליה הכי איבעי ליה למכתב ואשת איש נפש יקרה
היא תלוד אותה אבל השתא משמע שאלת איש לדה את הנפש היקרה: מבהן גדול. דלפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן עם הארץ
לפתוח ראשון ולכרך ראשון ומחאי קרא ילפינן ליה צהוריות (דף יג): ורם לבבך. מעלה אני עליך כאילו שכחתו: כי את כל
התועבות. גבי עריות כתיב: במה. עבודת כוכבים: אשר נשמה באפו. שמחיק עלמנו כצעל נפש דהיינו גאווה שחצונה נפשו צעניו:
מאי יד ליד לא ינקה. סיפיה דקרא דלעיל ה' כל גבה לב יד ליד לא ינקה: ה"ג כל שיש בו גסות הרוח אפילו
הקנהו בו ולי"ג כל הצא על אשת איש דלל משמע קרא אלל בגסי הרוח: הקנהו להקב"ה בו. השלעו צצמו על הכל כצברהם
שקלהו קונה שמים וארץ והיינו יד ליד אפילו דומה לצברהם שאלמך הרימותי ידי: קשיא להו דרבי רבי שילא. אהך דרשה דרבי:
הכי גרסינן האי יד ליד לא ינקה מיבעי ליה: אפילו הוא כמשה. שקבל מיד הקדוש צרוך הוא לידו תורה: יד מיד מיבעי
ליה. דהא קרא צמקבל מוקמינן ליה ולל צנומן והוה ליה למיכתב יד מיד לא ינקה יד שקבלה מיד אף הוא לא ינקה:
אפילו

לפני ולפנים היא תצודנו לדינה של גיהנם א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם
שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא ותועבת ה' כל גבה
לב וכתיב התם ואלא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר וכאילו
כפר בעיקר שנאמר וורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא
אמר כאילו בא על כל העריות כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתי' התם ויכי
את כל התועבות האל וגו' עולא אמר כאילו בנה במה שנאמר ויחידלו לכם
מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תיקרי במה אלא במה מאי
זויד ליד לא ינקה אמר רב (ה) כל הבא על אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה
שמים וארץ כאברהם אבינו דכתיב ביה והרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה
שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא להו דרבי רבי שילא האי
יד ליד לא ינקה ידו (ג) מיבעי ליה אלא אמרי דבי רבי שילא אפילו קיבל תורה
כמשה רבינו דכתיב ביה וימימינו איש דת למו לא ינקה מדינה של
גיהנם קשיא ליה לר' יוחנן האי יד ליד יד מיד מיבעיא ליה אלא א"ר יוחנן

טו חר"ו לכם מן האדם אשר נשמה באפו פי כמה נחשב הוא: (שעש"ג ג ט) י' ויאמר אברהם אל מלך סדם הרומתי ידו אש יי אל עליון קנה שמים וארץ: (בראשית טו ט) י"א ויאמר יי מפני בא ונדה משעיר קמו הופיע מהר פארן ואתה מרכבת קדש מימינו אשרת אש דת קמו: (גדלים ג ט) משעיר קמו הופיע מהר פארן ואתה מרכבת קדש מימינו אשרת אש דת קמו: (גדלים ג ט) רש"י יב חפר גופין בו יפול ופרץ גדר ישכנו נחש: (קהל י ט)

באר הגולה 2

אבן העזר הלכות פריה ורבייה א

ואינו רוצה לישא (ד) ב"ר כוסין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורבייה ומיהו אם עוסק בתורה וטרוד בה ומתירא לישא אשה כדי שלא ישרח במזונו ויתבטל מן התורה מותר (ו) להתאחר : הגם וזמן הזה (ה) נהגו (ו) שלא לכוף על זה וכן מי שלא קיים פריה ורבייה וכל לישא אשה שאינה בת בניס כגון עקרה וזקנה או קטנה משום שחושק בה או משום ממון שלה אעפ"י שמדינא היה למחות בו לא נהגו תכמה דורות לרקק בענין הזיווגים ואשילו בגשא אשה ושהם עמו יו"ד שנים לא נהגו לכוף אותו (ז) (ח) לנרשה אע"פ שלא קיים פריה ורבייה וכן בשאר עניני זיווגים (ריב"ש סימן ט"ו) ובלבד שלא תהא אסורה עליו : ד יומי שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי תמיד ונרבה בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עון יהוא שלא יצרו מתגבר עליו : ה מ"ביון שיש לאדם זכר ונקבה קיים מצות פריה ורבייה יהוא שלא יהיה הבן (ח) (ט) סרים או הנקבה איילוניות (פי' חיל הוא זכר האלן כלומר שיש לאשה טבע הזכר וסמימט סס שאין לה שדים כנשים וקולה עבה ואותו מקום חוט בולט מגופה כיתר הנשים) : ו ג' נולדו לו זכר ונקבה ומתו והניחו בנים הרי זה קיים מצות פריה ורבייה *בר"א כשהיו בני הבנים זכר (ט) (ט) ונקבה והיו באים מזכר ונקבה אע"פ שהזכר בן בתו והנקבה בת בנו הואיל ומשני בניו הם באים הרי קיים מצות פריה ורבייה אבל אם היה לו בן ובת ומתו והניח אחר מהם זכר ונקבה עדיין לא קיים מצוה זו : הגם היה סגן (י) ממזר או חרש (י) שופס וקמן קיים המלוה

ט סור כסס אינו
הא"ל שם ביבמות
י ל' הגמ"ל כע"ז
מה' ארצות מגדיות
ומתירא דכתי ויתמן
שם בקדושים כ' ע"כ
משם דכן עזאי
יבמות דף ח"ג ע"ב
ל מהא דהתורה
עברה קטין מעברה
יומא ד' ל"ט ע"א
ה משם יבמות דף
ס"א ע"ב וכ"כ
ג סס כנתייחא ויהי
לאילוניות ביבמות
מבוארם כירחמי
פ מבקתה כגמרא סס
דף ס"ב ע"א ע"ג
שם מתואר שם

פתחי תשובה

באר היטב

דנקדושים היא אלנו . ועיין ח"מ וב"ש ז ונתשובה כנסת
יחזקאל שאלה ל"ה מחלק חס אבינו משיאו לקמן או
האב יחסום מטלפלין לכחובה אז הוי משה חבל חס
הוא עלמנו נושא אשה הוי כמות מטעם דל"ח לכחוב
כחובה דל"ח מעשה הקמן כלום וישהה עם אשתו בלא
כתובה והוי ביאתו זמית ע"ש . ועיין מה שהקשה הב"ש
ס"ק ג' על הב"ח . ועי' בסנהדרין דף ע"ו ע"ב דר"מ :
(ו) להתאחר . ואין קבדה לדבר אפי' כל ימיו והא
שאין יצרו מתגבר עליו . ב"ש : (ו) לנרשה . עיין ח"מ .
והא רוצה לנרשה בזמן הזה בע"כ אחר ששהיה י"ש
נראה בכה"ג לא נזר ר"ג ב"ש עיין סימן קנ"ד :
(ח) סרים . משמע הקפידא היא שלא יהיו סריסים או
אילוניות דאינם ראוים כלל להוליד חבל חס הם ראוים
להוליד חבל נשא אשה איילוניות והיא נשואה לסרים
תו אביהם סמור מפ"ו ח"מ ב"ש : (ט) ונקבה . משמע
שני זכרים ומכ"ש שתי נקבות לא מהגי . חבל חס'
ביבמות דף ס"ב ע"ב ס"ל דבשני זכרים הבאים מן
ובת קיים פו"ר . ובש"ג הוסיף אפי' בשתי נבות הבאות
מן ובת קיים פו"ר . ואם היו לו ב' זכרים והם
הניחו זכר ונקבה או שניו לו ב' זכרים ואל' מהן
היתה לו בת לא קיים פו"ר שצריך הוא שיוולד תמלה
זכר ונקבה ואם הבן קיים והבנת מהה והניחה בת
קיים פריה ורבייה ואם הבן קיים ולא הוליד עדיין
והבנת מהה והניחה בן לא קיים פו"ר . יש להסתפק אשה
שנתעברה באלמנתי אם האב קיים פו"ר ואם נקרה בנו
לכל דבר ח"מ . וב"ש הביא ראיה דהוי בו לכל דבר :
(י) ממזר . דוקא ממזר ידוע דחי . אבל ממזר אינו

עכתי חבל חס יתן האב כטר על כחוכתה ללו כלום הוא פן
ימות האב ולא יתח ברכה כדי כזוכת בניו ע"ש . ועיין בס'
שער נט"ז בסיון זה שדחה דברי סב"י הנ"ל משום דיש לדמות
כשאר קטן לכה מלחא לנשואי חרשת ומרס דתיקו לכו רבין
קדושין ולא תיקו לו כחובה (כדלקמן סי' ס"ו) ע"ש עוד :
(ד) ב"ר כוסין אותו . עיין בס' גני אהבה פט"ו מהלכות
אישות סלכס ו' : (ה) נהגו שלא לכוף . כי בר"י דכ"כ מהר"ל
ב"ש ס' כע"י סימן מ' חבל חס' קריח מלך רב כביארו
פט"ו דאישה כתב דכל ב"ד שאינו כוסה ע"ז לא
שסור עבד ואין להסגיה כמגס . וכ' עוד במהריק"ש דקדק
לשון התאחר ואיך רוצה לישא ט' דחשמע שאם רוצה חלל
שמהעכב עד שימצא זיווג נאה או לסכה אחרת לא כייסוין
ליס . ומ"מ יראה דאין לפתאחר מפני סבה שמוך מיוסו חלל
עד טעמים וארבע : ע' קדושין דף ל"ג ע"ש : (ו) שלא לכוף .
פח"מ סק"ד וסק"ה ועיין בס' תולדות אדם ס"ו : (ז) לנרשה .
פכה"ש כסס ב"ש . וע' מוס לקמן סעיף י' ס"ק ע"ז ולקמן
סי' קנ"ד ס"ק כ"ה וס"ק כ"ט : (ח) סרים . עכ"כ ע"כ
ח"מ דאם הם ראוים להוליד חבל חס קא איילוניות ויהא
בשואה לסרים אביהם סמור פו"ר . ובח"מ כתב עוד אז שלא
בשאר כלל . והכ"כ לא פתיקו דכ"ש הוא . ועיין בס' בני
אבוטב פט"ו מה"א סלכס ס' שפקס על זה מהא דקו"ל היו
לו בניס ומתו לא קיים ס"ו משום דנפיקו לשבת יצרה ואל' כ
גם אלו בניס שלא נשאו נשים חוסס למות בלא זרע אך
בוט חס"ל דדוקא מתו כתיי האב לא קיים פ"ו אך כנת שנסאה
לסרים דודאי לא שוליד כמס יקיים האב פו"ר וכי חולין
שנרשה כבעל או שימות ונח"מ החלים גם כזה דיו"א ולידי
צ"ע ע"ש : (ט) ונקבה . עכ"כ ומ"מ ואם הבן קיים ולא
סוליד בו' הוא מדברי סב"ש וע' כנסתות יד אפרים סב'
ע"ז לדעת חוסס' (רס"ק זה) דבי זכרים הבאים מזכר ונקבה
מתינו פטיעא דגם זה מהגי . ומ"ש עוד יש להסתפק אשה
שנתעברה באלמנתי בו' עיין בס' בני אבוטב פט"ו מה"א הלכס
ו' מ"ש כזה על דברי ח"מ . וגם האריך סס לפתור דברי המשנה למלך כפרק סג"ל ע"ש וגם בס' בר"י סי' זכ
חלף י"ד האריך כזה : (י) שופס וקמן . לכאורה אגב שיטפסיה כקס וקמן . כנסות יד אפרים . וע"ש לעיל ס"ק ח' :

כיו

ש"ס אי כגוה מישטפי קרא כו' אי בחורס משטפי קרא כו' אי כ"ב דוגמא בקידושין ל' ב' ראה מייס עם אשה כו' אי אשה ממש היא כו' אי אשה תורה היא כו' ופ"ע דוגמא בעירובין כ"ב ב' עלן כנערה כו' אמרי לה אשה ואמרי לה מסכתא:

ש"ס נחומים לעם אחר כו' זו אשת האב כ"ב פ' ר"ע"י נטיל פ"ו ב' ד"ה היא עממה מתחללת דעמי היינו תשמו:

ש"ס שאין לך משוקן ומחושב לפני המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום, ל"ב פ' תוספתא ברכות פרק ב' אין שנח של אדם להיות יושב ערום ועוד יש כשנראה הקב"ה את האדם לא בראו ערום שנא' בשומי עין לבשו וטרפל חולתו עין לבשו זה השפיר וטרפל חולתו זה השליא וע' שו"פ מהר"ו סי' קכ"ח דמהלך בשוק ערום פסול לעדות וע"ע רש"י בבבא קמ"א א' ד"ה ויקח מנפלים דכ' שאין לך בזוי מן המהלך יקח בשוק ופ"ע ברש"י שעל הרי"ף ופ"ע ג"כ אי פסול לעדות:

ש"ס מפני ששמיים ביום אידם, ל"ב פ' ח"א למתעשר ואי שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קל"ג:

ש"ס ומה אעשה שנפשי חשקה בחורה, ל"ב י"ל שקיים בלימוד תורתו משני מלות פ"ו ושבת שהכלכות שנחשדו פ"ו לימוד

תורתו כחללות בניס היו לו פ' ברכות פ"ו ב' שריס ופ"ב מלטרפין ושבת גברא הוא אלא אימא שמי פ"ה המחודין זה אם זה בהלכה מלטרפין ובתום' הרא"ש שם שפ"ה המחודין זה

אם זה בהלכה בתוך הסעודה מלטרפין שהכלכה תשובה כשלישי עכ"ל אלא שהכלכה המתעללת מאלה סמ"ה כחללות גברא חשכין לה ודע דיש לספק בהא דמעות יבוס קדומה למתה חליט

היכא דהיבוס הוא גברא רבה כבן מחאי אי יכול לפסוד מלמט מחמות יבוס שלא לייבס רב לחלוץ מפלגת שפסדה נדפשי חשקס

בבורה ולפ"ש דכוונה טענה זאת דהולדת כהולדת גברא חשיבא אי"כ בייבוס לא שייך זה דהלכיה בסתמדות ממש כדי לא מתחייבות למת וליכא הקמת שם הספד רק בבנים שיוולד

מחשבתו היבמה וכמוכן ומלמתי בשו"ת מהר"י מיקן סי' י' שאמרי שכי' דמעות יבוס גדולה יותר מחמות פ"ו כ' ח"ל והסברא פתגם

מקום דפ"ו יש לה סימרי אם לא מלא אשה שרונה להנשא לו או שטרפו אומנתו כבן מחאי אבל בייבוס מייבס לוחס בעל

כרתה וכן אפי' מי שטרפו אומנתו שפרי היא זקוקת ומן השמים הקטן לו עכ"ל וחמתי כחמה"ר מנחם מענדל' שליט"א שטרפיה דעטנת בן מחאי כדי הית' רק אישוי נעולם ששקיים פ"ה אמריס

וזה לא שייך בייבוס ונכונה אחר ואלס לפי"כ פ"כ ביש עוד אח קטן ממנו אז לפנין מלות הגדול לייבוס שוב שפיר רמי

להוביל טענת נפשי חשקה פ"ו:

ט"ד א' שמה לא זכה כו', ל"ב ספיקא היא וכדאמר שמה וסייט טעמא דאמ"ג דמסיקא היא שמה היא שקרה

פשאיוה חכמים כוודאי להוליא ממש ופ"ל דכא' איכא רובא דרוב נשים אינן שקרות דמי לך דלפיל י"ב ב' שמה תפסוד ושמה

ממות דנקט שמה בשביל המיטות שאינן ממות והספד קאמר רבס בר ליוזא דהיא מתה ושבורה מתה ומקמי לי' וחדי וסייט מקום

דרוב ממות כדי דשייך לישנא דשמה משום מיטות ז"ל דכמו דרוב נשים אינן שקרות יש רוב אחר כנגדו דרוב אנשים וזכיס להבנות וא"כ חוקי רוב להדי רוב וחי פלגא תפלת' שו"ת רד"ך בית ב' חדר פ' ד"ה ולראחא דמילתא אומר דאפ"י ב' פ"ה ופי"ה

וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' קפ"ח דכ' ח"ך דכאן דנשא אשה ושסה כו' יזיא ריתן כחבורה ח"ל ופ"ג דאפ"ל מוחק אמרי רוב נשים לאו אי לטות בן מרובא וחוקי רובא אפ"ק ותליק שמה לא זכס להיבטס הימנה כו' פכ"ל ופי"ק דמי שמה שמה דרובא

כאן אינן הולכין במתן אחי"ב ואולי מיטות אי לטות שחאי דמא מיטות שאינן מתי בייתר יאמנס בל"כ ק' דלא מתי כלן רובא בין דרוב נשים ילדות כסך שער שריס ופ"ג כו' כדי יאמס

ט"ג א' תלמד שבה אדם על כל בהמה ומי' כו', ל"ב ברמ"ב עה"ה בראשית עה"כ זאת הפעם כ' לריבין את לומר

שנתעברו קודם לכן דאל"כ היו נעקרות בביאת אדם כדאיתא בפ"ו עכו"ס חס על בהמתו שלא תישקר ואולי הי' דרך גם עכ"ל

ולעכ"ד י"ל עפ"י גמ' פ"ו כ"ד ב' ר' יוחנן אומר גבול יש לה פחותה מבה ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת וסייט

כיון שכבר גדלה גידול רב אינה נעקרת עוד פ"י ביאת אדם וע"כ כל מטעה בראשית דבקותמן נבראו ולכזיון נבראו היינו

דנבראו בתכלית הקומה והל"ב אפר לכל כרי' בגמר גדלותה וע"כ הי' להם מיד טבט על עכשוו שלאחר גמר הגידול ולא נעקרו

וע"כ י"ל דר' אלעזר דכאן דריש דרשא זאת כרבי' ר' יוחנן דפ"ו הג"ל ס"ל וא"כ לק"מ ושוב מלאמי כס' באר ישקב חו"ד סי' כ"ע ד"ה בסומן זה הובא בלחם הפנים כו' הביא קוטיה

הרע"ב הג"ל מפי השמועה ששמע להקשות כן ומי' כחירולו הג"ל וע"ע:

ש"ס שתי ברכות טובות כו' רות המואבי' ונעמה העמונית, ל"ב דוגמא ב"ק ל"ח ב' קרי להו שתי פרדות טובות:

ש"ס הטובי בניפיקא טוב מיוק, ל"ב פ' אריכות בשו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקמ"א וע"ע בנימוקי מהר"מ שבושק המהרי"ז דס"ד פ"א דפוס קאפוסט ד"ה דין דאין להטיל מס על

הקרקעות כו':

ש"ס ומרמאי לי' חגיגי, ל"ב מוכר מזה גם כסנהדרין כ"ח ב' וא"ר אלעזר לא ניתנה קרקע אלא לבעלי זרועות כו' וברש"י

אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע משני שהגבר רבה על ידי קרקע כו' ומימרי דר' אלעזר דשם דתפחית אומנות הקרקע דלא

ניתנה אלא לבעלי זרועות ושליך להיות כעבד לאדמה פ"ה הוא כענין מימרי דר' אלעזר כאן אין לך אומנות פחותה מן הקרקע

כו' הטובי בניפיקא טוב כו':

ש"ס ב' או מולא, ל"ב פ' שו"ת הלכות קטנות סי' ז' יג' דכוונתו לגמ' דכאן ובכתבי אגדה שלי ככתבי כוונת

הגמ' כי אם ויפק רנון מר' היינו שכוונת הנושא לש"ס להפיק רטוט ית' שזוה על כך או מלא אשה מלא טוב והאי קרא חסיפ' לרש"י מידריש אבל אם כוונתו אל גוף האשה היינו להנחת עצמו

ליהנות גוף מן הגוף זהו ומולא אחי מר ממות את האשה היינו כשכוונתו אל האשה וכ"ל ועוד ככתבי כי אם כוונתו למתה שאר

למשנה מילאות גם אחרי שברה יש מקבל עלי' שבר בנחמיות משא"כ כשכוונתו להנחה ההנאה הוא רק כהויה בשמט פשוטו

משא"כ אחרי עבור המטעה חלפה הלכה גם היא גם הנחתה ואיננה עוד כלל חיה מלא אשה לי' עבר כשיש למעשה מילאות גם בעבר היינו במחכוון למתה מלא טוב אבל ומולא אחי לי' הוה הוא מר ממות ולפ"י ג"כ יתכט דכרי הה"ק הג"ל דמי הוא זה

שיוכל לומר ריק לבי זכיתי יודע שכוונתו ברורה לש"ס ואיננו בכלל מולא ומת"ס נתי לא תיקט ברכת מוה למתה ביאה ראשונה ושונה כמ"ש ו"ל הטעם דשמה מכוון להנחת עצמו והנה מה שהעיר הה"ק על ברכת שהיית כן יש להעיר ג"כ על ברכת הטוב והמטיב שהי' יש שותפותא דאשה כדרי' והנה מירולו גם לפי דברינו הג"ל [יש לנאסף עוד גם כך דעמוד הקדום דאולי הוא

מאותם שלא זכה כנגדו] מ"מ נפ"ק עדין דהא איכא ממות שמה גם לחתן עצמו פמ"ש בכתובות ח' א' בגליון בשם השאלות וא"כ סוף סוף כדי יש כאן שמה וחייב לברך שהיית והטוב כו' דנקטו סיפקס רק על השמחה וי' עיקר דברכת שמה שמחה ואשר ברא ששח וגו' נפקט כאן במקום שהיית והטוב פ"י:

ש"ס אשה רעה מטה לברשה, ל"ב עירובין מ"א א' וע' שו"ת מוע המשושט עוד א' סי' נ"ד דהכונה כאן רעה לשמים פ"ה:

אשר חיבר, מתקיים בו לדורי דורות תולדות אדם, והנה יש אדם ויש קוף שרוצה לדמות לאדם והוא אדם בליעל מצד הקליפה, כי יש למדן היגע בתורה ולומד לשמה ויגעת ומצאת תאמין וזוכה לדברים הרבה, לחדש חידושים ולומר ברבים, נגד זה יש מתעשר ואין כל לא למד ולא לימד ומתנשא לומר על עצמו שלמד הרבה וחידש חידושים מתלבש במלית שאינו שלו וגונב דעת הבריות להתנאות ולהתפאר במה שאין בו לא מיניה ולא מקצתו וגזול החיים והמתים.

ואמנם בודאי לא יגנוב מה ששמע מלומדים שבעירו כי כל אחד יכיר את שלו, אבל הוא גונב מה ששמע בהם לומדים מעיר אחרת או שהשיג כתבים מלומדים בריחוק מקום מעיר לעיר וממדינה למדינה, ואנשים כאלו מכבים אור תורה, כי בעבור זה אין יתרון לחכם מן הכסיל, אף כי החכם עיניו בראשו, ולכאורה תמוה באומרו החכם עיניו בראשו וכי הכסיל עיניו בכריסו אלא שהחכם עיניו בראשו שהכל צומח מן הראש ממחשבת המוח שמחדש בשכלו ובו נותן עיניו ואינו נותן עין בשל אחרים אבל הכסיל עיניו אינם בראשו אלא בכתביו שמביט בכתבים שיש לו משל אחרים, וכוה נותן עיניו לקרוחם ולהגידם בשמו ולהשיג כזה ממון וכבוד, וכל זה יכול לעשות לפי שעה אבל להדפיס דברי זולתו בחיבור הוא דבר קשה לו כי זה דבר המתפשט בעולם ויהיה לו למזכרת עון ולבושת ולכלימה כבושת גנב כי יצא

או השלים ספרו נודע ביהודה קמא, ותולדה במקום אב קאי כי גם אנכי יש לי ליתן הודאה בשבח והלל להודות לה' כי זכיתי להשלים בדפוס ספרי דבי רב נודע ביהודה מהדורא תנינא, וידע אבון בהאי צרא שגם אאמ"ו הגאון זצ"ל הוכיח לתלמידים ולבני תורה אשר מתלבשים במליתות שאינן שלהם והן הן הדברים אשר יצאו מפה קדוש:

מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון, הנה חז"ל בפרק ב' דסנהדרין (דף י"ט ע"ב) דרשו אלה תולדות אהרן ומשה כל המלמד לבן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו, ואפשר שזה רמזו בן עזאי (יבמות ס"ג ע"ב) כשאמרו לו אתה נאה דורש ואינו נאה מקיים והשיב להם נפשי חשקה בתורה ותשובתו בזה כי מקיים מצות פריה ורביה על ידי התורה שמלמד ודומה כאלו הוליד בנים, והנה כל המצות אדם מקיים בעוה"ז אבל כשמת נעשה הפשי מן המצות ואי אפשר לעשותם כמו שאמרו רז"ל (עירובין כ"ב ע"א) היום לעשותם ולא למהר לעשותם אלא לקבל שכר ואפי' תולדות שמוליד תלמידים פסק ממנו בשעת מותו דשוב אי אפשר לו ללמוד עם תלמידים אבל אם זכה מאת ה' לחבר איזה חיבור והחיבור הזה נתיסד על דבר אמת וצדק על פי דרכה של תורה איש הזה אינו פוסק מלהוליד תולדות גם אחר מותו שלא פסק מלהעמיד תלמידים הלומדים מתוך ספרו, וזה נרמז בפסוק (בראשית ה' א') זה ספר תולדות אדם, שעל ידי ספר

ערוך

הלכות פריה ורביה סימן א

השקלה

אשה אין בידו עון והוא שלא יהא יצרו מתגבר עליו עכ"ל ואף שאפשר לו לישא אשה ולא יהיה לו מירחא משום מוגנת וכו' אם הוא כבן עזאי שאין ביכולתו לפרוש מן התורה כלל וכלל אמנם פשיטא שמרדינהו כוונתו אינו מצויו כלל וכלל וגם בזמן חכמי הש"ס היה בן עזאי אחד ואין שני לו והרי"ף לא הביא זה כלל ואמרין בירושלמי ופ"ק דשנתן שמפסיקין ת"ח לעשות סוכה ולולב וכל המצות וכל הלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא ותניא בת"כ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם הלמד לעשות לא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא ובן עזאי גיפה הלא קידש את בת ר"ע וכמונת ס"ג ולחד אוקימתא בגמ' נוספה ד: נסיב ופירש ובהבחה לומר שלא היה ביכולתו לפרוש מן התורה כלל וכלל ואפשר היתה סבבת נפשיות אם היה פורש מן התורה וכו' :

מן כמה הוא מצות פריה ורביה שיקיים המצות עשה של פרו ורבו בן ובת זכיון שיש לו זכר ונקיבה קיים מצות פורד ולמדנו מכריתו של עולם שברא הקב"ה זכר ונקיבה והם אדם וחיה ובלבד שלא יהא הבן סרים והנקיבה איילונית שאינם ראויים להוליד דכבאלו כשימותו אין תועלת לישבו של עולם ועדיין עולמו בתורו וכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה : מן נולדו לו זכר ונקיבה ומתו והניחו זרע היו קיים מצות פורד שהרי יש ממנו ישובו של עולם וכ' הרמב"ם ז"ל בד"א כשהיו בני הבנים זכר ונקיבה והיו באים מזכר ונקיבה אע"פ שהזכר בן בתו והנקבה בת בנו הואיל ומשני בניו הם באים הרי קיים מצות פורד אבל אם היו לו בן ובת ומתו והניח אחד מהם זכר ונקבה עדיין לא קיים מצוה זו עכ"ל והעתיקו רבינו הב"י בש"ע סעי' ו' ואע"ג דיצא ממנו זכר ונקבה מ"מ הרי התורה הצריכה שהוא בעצמו יוליד זכר ונקבה והרי אם כוננת התורה היתה שרק מורעו יהיה זכר ונקבה היתה ביכולתה לפטרו בזכר לבד או בנקבה לבד דהרי מכל אחד מהם יכול להיות זכר ונקבה אלא וודאי דהתורה הצריכה כלל איש שיליד זכר ונקבה ואם מתו ישאר משניהם זכר ונקבה אף שתחתפך הדבר סנקבה לזכר ומזכר ונקבה אבל עכ"פ שמכר אחד מהם ישאר זרע וכ"ש אם נשאר משניהם שני זכרים או שתי נקיבות דאינו מועיל דהא נחמד המין השני וכו' דאף כשנשאר מהם שני זכרים מהני גומ' יבמות ס"ב :

ואע"ג רבשני זכרים אינו יוצא בתחלה מ"מ כזה שהזכר השני בא מכה הבת שפטרנו מפורד ודאי דעוסד הבן במקום הבת וטעו וי"א שאפילו נשאר משניהם שתי בנות ג"כ קיים פירד (מורו) דכיון דקיים כבר וגם עתה נשאר משניהם זרע הוי כשניהם קיימים אמנם אם מקודם היה לו שני זכרים ומתו והניחו זכר ונקבה אינו מועיל וכו' דכיון דרבשני הזכרים לא קיים פורד א"א שיקיים בהיצא מהם אף אם יולידו הרבה ואם היה לו בן ובת ומתה הבת והניחה בת והבן קיים או שהבן מת והניח בן והבת קיימת ודאי דקיים פריה ורביה. אמנם אם מתה הבת והניחה בן ובנו קיים ולא הוליד עדיין לדעת הרמב"ם לא קיים פריה ורביה דהרי אין לו עתה זכר ונקבה ולד"ה דמהני כשנשאר שני זכרים גם זה מועיל ועכ"פ ופ"ק כלל ש' דבר דכשנשאר זכר ונקבה מזכר ונקבה שזו אפילו הם רוד שלישי או רביעי ויותר ה"ו קיים פורד אפילו אם הנקבה מהזכר והזכר מהנקבה ואם רק מהאחד נשאר זכר ונקבה ואפילו הרבה זכרים ונקבות כיון דמורע השני לא נשאר כלום ה"ו לא קיים אמנם אם נשאר מהם שני זכרים או שתי נקבות תלוי בהרעות שנתבאר ויש מי שרוצה לומר דכלל הרעות לא מהני שני זכרים וכ"ש שתי נקבות והמני' נמ"ו ולא משמע כן סבל הפוסקים וגם סוגית הש"ס משמע כמ"ש : וכן אפילו יש לו זכר ונקבה מן הפגיוה שלא נשאה בחופה וקדושין ואפילו ממורים מ"מ מצות פורד קיים ואפילו היו חרשים ושוטים דמ"מ זרעו הם וראויים להוליד אבל בנו מן השפחה ומן הכותית וכן בת מהם ה"ו לא קיים פורד מפני שאינם מתייחסים אחריו ויש מי שרוצה לומר בממור דוקא כשירדע שהוא ממור אבל כשאינו ידוע לא יצא משום דאמרנו חו"ל דממור שאינו ידוע לא יהיה הרבה ולא ג"פ דממ"נ כל זמן שהוא חי יוצא בו ואם ימות ויניח זרע יצא בזרעו כמ"ש ואם ימות בחייו ולא יניח זרע הרי גם באינו ממור לא יצא ושנאמר דהוא אינו ראוי להניחזרע ונחשבנו כסרים לא משמע ככלל : וכן כבר נתבאר דכבן סרים אי בבית אילונית לא קיים פורד אבל אם הבן אינו סרים רק שנשאר אילונית או הבת אינה אילונית רק שנשאת לסרים אע"ג שלא יולידו מ"מ האב קיים פורד כיון שזרעו ראויים להוליד ומת"מ ויש מי שמפקפק בזה דכיון דעכ"פ שמתם לא יהא ישוב העולם לא יצא הוא יד

שדמ זאת ויגש ליעקב

במקום הקפדה", שבשעה זו שהוא עומד להתודע אל אחיו, הכניס עצמו עבורם לסכנה גדולה ומסר נפשו עליהם, ומתוך כך נסתלק מלבו כל שמוץ של הקפדה, ולפיכך דיבר עמהם דברי פיוס ונחמה, ועתה אל תעצבו, כי למחיה שלחני אלקים.

והנה כאן היתה שעת נצחוננו של יוסף על אחיו, ואפשר היה לו להוכיחם ולהראות להם שכל מה שעשו היה להיפך מהשבתם אשר חשבו עליו, והם עצמם גרמו והביאו לקיום החלומות. והלא יש כאן מעין מתיקות של נצחון. אכן אצל יוסף זמנו לו מן השמים "הטבה

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר (שם ה-ו).

ואי לאו המכירה לא היה הרעב. והמכירה היא הסיבה והרעב המסובב. אלא שאם כן הוא הלא היה מן הדין שכיון שכבר נתודע אל אחיו יפסק הרעב, שכבר נשלמה התכלית, וכיון ש"ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר", הרי שהרעב הוא הסיבה והמכירה היא המסובב, ולמחיה שלחו אלקים לפניכם (אפשר ששמעתי דבר זה).

וי"ל מה שהוסיף "ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר", דהנה בא לנחמם שלא יתעצבו ולא יחר בעיניהם על אשר מכרו אותו הנה כי למחיה שלחו אלקים לפניכם, והיינו שהרעב הוא הסיבה והמכירה המסובב. והלא אפשר דבהיפך הוא, דמאחר שנמכר על ידם והיה צריך לצאת לחירות ולגדולה וגם שיצטערו הם לכפר על עוונם בא הרעב.

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם (שם כו-כו).

מה שאמרו "עוד יוסף חי", ופירושו של "חי", הוא ע"ד המבואר בנמ' במכות י'

ויש לבאר בהא ד"ויפג לבו כי לא האמין להם", דהוא בעיקר מחמת

זאת

יגש

ליעקב

שמה

(א): "תלמידי שגלה מגלן רבו עמו שנאמר
וחי עביר ליד מידי דתהוי ליה חזותא,
 והוסף הרמב"ם (פ"ז מהל רוצח ה"א):
**"וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד
 תורה כמורה חשובין"**. והנה אותו תלמיד
 החייב גלותו אפשר שהוא בבחינת תלמיד
 המחכים את רבו, הראוי לעמוד בתלמודו
 ולגדול בהורתו גם אם לא הוא צמוד
 לרבו, ולא עוד אלא שעיר מקלמו זו שהיא
 גולה אליה מערי הלויים היא, שעליהם
 נאמר: ויריו משפטוך ליעקב ותורתך
 לישראל (הרמב"ם ל"ג י), וכו' מ בין שלא מן
 הכל אדם וזכה ללמוד (רשב"א שם),
 ויחסרו לו דרך הלימוד וכיוון המחשבה
 המיוחדים של רבו, והשגת הענינים לא
 תהיה באותה הרגה של עומק והארה, הרי
 נידון מצב כגון זה כמותה, שכך היא
 המדה אצל בעלי החכמה ומבקשיה, אלו
 שנתיגעו על התורה וקנו אותה בעמל
 כפיהם ואינר כל תשוקתם ובקשתם אליה,
 שאין תוכפת הארה והעמקה כד"ת
 בבחינת מעלה נורא אלא שאי אפשר
 בלעדיה, וההבדל בין מציאותה והעדרה
 הוא כהבדל שבין חיים למות. וא"כ בבחינת
 זו מתפרש עוד יוסף חי, דלא זו כלכד שלא
 ירד ממדרגתו אלא שעוד התעלה במצרים
 באותה מדה שהיה מתעלה בבית אביו,
 דאל"כ אי"כ בגדר "חי". ולפיכך יופג לבו
 כי לא האמין להם, וכ"ה במדרש שכאשר
 אמר (שם כ"ה): "ויאמר ישראל רב עוד
 יוסף בני זיו" וגו', (בראשית רבה פרשה כ"ד
 פסקא ג): "ויאמר ישראל רב, רב כחו של
 יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא
 עומד בצדקו".

אכן כאשר ראה את העגלות אשר שלח
 יוסף לשאת אותו, או "ותחי רוח
 יעקב אביהם", והיינו כאשר כתב רש"י:
 "את כל דברי יוסף, סימן מסר להם במה
 היה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה
 ערופה, והו שנאמר וירא את העגלות
 אשר שרה יוסף ולא נאמר אשר שלח
 פרעה", יכ"ה במדרש (שם): "ר' לוי בשם
 ר' יוחנן בר שאול אמר להם אם יאמין
 לכם הרי מוטב ואם לאו אתם אומרים לי
 בשעה שפרשתי מןך לא בפרשת עגלה
 ערופה הייתי עוסק הה"ד וירא את
 העגלות ותחי רוח יעקב אביהם". וי"ל
 בביאור הדבר, דהנה יעוין ברש"י (לעיל
 כ"ג ל) גבי בניו של בנימין שקרא את
 שמותיהם ע"ש צרותיו של יוסף, ולבן
 אחד קרא "מופים", ע"ש שמפי אבי למד.
 אכן במאי דכתיב (במדבר כ"ג ל"ט):
 "לשפופם מוטפת השופם", כתב רש"י:
 "שפופם, הוא מופים על שם שהיה יוסף
 שפף בין האומות", וחיוני הבנימין קרא
 לבן אחד שני שמות ע"ש מאורעות יוסף,
 והאי מאי. אלא דשניהם הוא באמת ענין
 אחד. דכיצד עמר יוסף שהיו שפוף
 (באדריש) "אומות" (עירקט) בין האומות,
 בלחין עצום של טומאת וערות מצרים,
 כצדקתו ושרימותו. הוא יוסף מתחילתו
 יעד סופו, משיבם ש"מפי אבי למד",
 ובדכתיב (ל"ג יג): "כי בן זקונים הוא לו",
 יכתב רש"י: "בן זקונים, ואינקלים תרגם
 בר חכים הוא ליה כל מה שלמד משם
 ועבר מסר לו". והנה בענין הלימוד מפי
 יעקב כל מה שלמד משם ועבר, וי"ל על
 פי מה שחיבא לעיל (פרשה רצ"ב ב')

שמו

זאת

וינש

ליעקב

מה שהעיר הגר"י קמינצקי זצ"לה"ה, בענינים של שני בתי המדרשות, של שם ושל עבר, ד"שם שהי' בדור המבול, היה עיקר הלימוד בבית מדרשו לעמוד בפני ההשפעה הקשה של דור המבול, שעיקרה הוא השחתה של המדות, תאוה וגזילה ורציחה, וביהמ"ד שלו חונך להיות מחוסנים מפני סוג ההשפעה הזו, מעין דור המבול. ואילו עקר שהיה בדור הפלגה, היתה מהות בית מדרשו לעמוד בפני ההשפעה של דור הפלגה, שעיקרה בעינינו אמונות ודעות, פשטו ידם בעיקר עכ"ד. וגלגלה ההשגחה שגם יוסף שעתיד לעמוד במצרים המלאה גילולים והיא ערות הארץ, בנסיגות הן של השחתת המדות ותאוה והן של דעות כוזבות, למד מפי אביו יעקב להתאמץ בכחות עצומים לעמוד מפני הנסיגות הן מענין דור המבול רציחה גזילה ועריות, והן מענין דור המבול מינות וע"ז, וכיון שמפי אבי למד הרי ע"י כך אפשר

שיהיה שפוף בין האומות ויהיה תחת לחץ ההשפעה הגדולה של מצרים וישאר שלם בצדקתו ושלמותו. וזהו שמסר יוסף את הסימן הזה שהיה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה, "אם יאמין לכם הרי מוטב ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק", כלומר דשעדיין תורתו חיה בקרבנו, מתחילת לימודו ועד גמר, והיא שעמדה לעמוד בשלימות צדקתו, ולא עוד שהתעלה על ידה במצרים באותה מדה שהיה מתעלה בבית אביו, ואמנם כן הוא שהוא בכחינת "ח"י", בנדר "ח"י". והוא אשר נאמר: "וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה ותחי רוח יעקב אביהם". וכאשר אמר "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני ח"י", ופי' ז"ל כנ"ל, "רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו".

ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (מ"ו כ"ט)

זכתב רש"י ז"ל: ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. פנים הרבה נאמרו בענין קריאת שמע של יעקב בשעה זו של הראותו עם יוסף. ובס"ד יתבארו לפנינו פנים נוספים בענין הזה.

אחד" (ו' ד.). וברש"י: "ה' אלוקינו ולא אלקי העכו"ם הוא עתיד להיות ה' אחד שנאמר (צפניה ג' ט'): אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכס אחד ונאמר והיה ה' וגו' כיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" [ועד"ז] פירש רש"י בזכריו

א. **בתיב**: "שמע ישראל ה' אלקינו ה'